

1018

KAWALAN PENERBITAN AL-QURAN DI MALAYSIA

SHAHARUDDIN PANGILUN

Jabatan Tahfiz Al-Quran Dan Al-Qira'at
Fakulti Pengajian Peradaban Islam
Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor (KUIS)
shaharuddin.pangilun@kuis.edu.my

ROHANA BINTI ZAKARIA

ASLAM FARAH BINTI SELAMAT
Jabatan Tahfiz Al-Quran Dan Al-Qira'at
Fakulti Pengajian Peradaban Islam
Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor (KUIS)

ABSTRAK

Mutakhir ini permintaan terhadap al-Quran di Malaysia semakin meningkat ekoran daripada pertambahan jumlah penduduk Islam yang semakin ramai, di samping kesedaran akan kepentingannya dalam kehidupan sebagai individu Islam semakin mendalam. Permintaan yang tinggi tersebut telah mencetuskan pelbagai reka bentuk dan inovasi cetakan sehingga menimbulkan persoalan sejauhmana kesahihan mushaf itu dapat terus dikekalkan kesucian serta terjamin keasliannya. Justeru itu, terdapat keperluan mendesak untuk dilakukan penyelidikan dan pemeliharaan terhadap hal ehwal penerbitan mushaf al-Quran pada masa kini. Tambahan pula sikap masyarakat kontemporari yang kurang berminat tentang latar belakang penerbitan sesebuah mushaf al-Quran sehingga menyebabkan mereka kurang arif terhadap jenis atau versi mushaf al-Quran yang sewajarnya mereka gunakan. Artikel ini bertujuan untuk mendedahkan perkembangan penerbitan al-Quran di Malaysia berdasarkan metode analisis dokumen terhadap sumber-sumber perpustakaan berkaitan dan sumber-sumber prima daripada pihak berkuasa iaitu PQ. KDN. Kesimpulannya Malaysia didapati telah mengunapakai pelbagai reka bentuk al-Quran atau cetakan mushaf al-Quran seiring dengan perkembangan zaman bermula daripada salinan secara tradisional sehinggalah penerbitan al-Quran yang mengaplikasikan teknologi tinggi lagi kontemporari. Kajian ini mendapati cetakan dan penerbitan mushaf atau bentuk perisian digital al-Quran yang tersebar di Malaysia adalah masih kekal berkualiti dan tulen kerana ianya terikat dengan undang-undang serta dipantau dari masa ke semasa daripada organisasi Kerajaan Malaysia.

Kata kunci: Penerbitan, al-Quran, KDN, Rasm 'Uthmani, Rasm Imalai

1.0 PENGENALAN

Secara realitinya kewujudan komuniti yang berpegang kepada agama Islam secara langsung atau tidak langsung menjadi pertunjuk akan keperluan kepada penerbitan mushaf al-Quran sama ada melalui penerbitan secara tradisional atau melalui percetakan atau aplikasi teknologi moden. Oleh itu amat menarik dalam kajian ini, untuk melihat sejarah perkembangan dan penyebaran agama Islam yang akan membawa petunjuk kepada perkembangan penerbitan mushaf atau aplikasi al-Quran di Malaysia. Lebih-lebih lagi

Malaysia sering dikaitkan dengan komuniti Islam dan sumber penerbitan dan penyebaran mushaf al-Quran selain daripada Indonesia, Singapura dan Thailand.

2.0 LATAR BELAKANG KAJIAN

Pada peringkat awal penerbitan al-Quran bermula secara tradisi¹ iaitu diperbanyakkan salinan mushaf oleh penulis-penulis khat dan berterusan sehingga muncul mesin cetak yang dicipta di Eropah (Mohd Asmadi Yakob et. al., 2014)². Namun masih terdapat banyak kekurangan dan kelemahan yang menimbulkan keraguan di kalangan umat Islam ketika itu. Pada 835H/1431M di kota Hamburg Jerman, al-Quran mula dicetak pertama kali menggunakan mesin cetak dan seterusnya dicetakan pula di Italia pada abad ke-16M.³

Pada tahun 1308H/1890M, al-Quran cetakan Mesir yang diperhalusi oleh Syekh Ridhwan bin Muhammad al-Mukhallilati diterbitkan. Mushaf ini diterbitkan dengan kata-kata pendahuluan yang sempurna, di mana menjelaskan bahawa mushaf ini ditulis menurut *rasm* dan tanda-tanda yang tercatat menurut kitab *al-Muqni'* karya Imam al-Dani dan kitab *al-Tanzil* karya Imam Abu Daud. Dalam mushaf ini menjelaskan secara ringkas tentang sejarah pengkajian al-Quran dan perbincangan *rasm* serta *dhabt* (Abd al-Fattah al-Qadi, 1994M/1413H)⁴. Seterusnya pada tahun 1337H/1918M al-Quran cetakan Kementerian Pendidikan (*Wizaratul Ma'arif*) Mesir pula mula diterbitkan, di mana ia telah ditashih oleh para ulama al-Azhar. Pada tahun 1342H/1923M, Raja Fuad I membentuk kumpulan pentashih al-Quran kalangan ulama-ulama al-Azhar. Pada tahun-tahun berikutnya Universiti al-Azhar membentuk kumpulan sendiri untuk mengawal pencetakan al-Quran di Mesir⁵.

Walaupun syarikat-syarikat percetakan mushaf al-Quran yang bermula di Mesir dan di ikuti oleh negara-negara Islam lain berusaha dan berlumba-lumba mengelokkan reka bentuk mushaf al-Quran yang diterbitkan oleh masing-masing sehingga lahir mushaf al-Quran pelbagai jenis reka bentuk dengan beraneka warna dan ukuran. Namun jarang didapati syarikat yang berusaha menerbitkannya menurut kaedah-kaedah tulisan *Rasm Uthmani* yang dihimpun dan ditulis pada zaman Khalifah Uthman bin Affan r.a., malahan kebanyakannya

¹ Mushaf al-Quran telah diperbanyakkan salinannya oleh penulis-penulis khat tempatan. Tradisi penyalinan mushaf al-Quran di Alam Melayu berlangsung hingga pertengahan atau akhir abad ke-19. Setelah teknologi semakin berkembang, barulah ianya dicetak dengan menggunakan mesin percetakan. Tradisi penyalinan manuskrip al-Quran berlaku secara meluas sehingga kita masih boleh mendapatinya pada hari ini di beberapa pusat simpanan seperti di Sumatera, Jawa, Kalimantan, Patani, Sulawesi, kepulauan Maluku, Malaysia, Brunei dan sebagainya.

² Mohd Asmadi Yakob et. al. 2014. *Manuskrip al-Quran dan Ilmu-ilmunya (Ulum al-Quran) Di Alam Melayu: Tumpuan Terhadap Manuskrip Ilmu Tajwid*. Pusat Kajian Manuskrip Alam Melayu (PUSKAM) Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), Universiti Teknologi MARA, Shah Alam. Hlm 1.

³ Makalah ini dipresentasikan pada Lokakarya Penerbit Al-Quran yang diselenggarakan oleh Lajnah Pentashihan Mushaf Al-Quran. Badan Litbang dan Diklat. Kementerian Agama RI, di Hotel Griya Astuti, Bogor. 24 September 2012.

⁴ Abd al-Fattah al-Qadi. 1994M/1413H. *Tarikh al-Mushaf al-Syarif*. Misr: Jumhuriyyah Misr al-'Arabiyyah al-Azhariyyah al-Syarif. Hlm 34

⁵ Makalah oleh Lajnah Pentashihan Mushaf Al-Quran, Badan Litbang dan Diklat, Kementerian Agama RI. 24 September 2012.

dicetak dan diterbitkan menurut kaedah ejaan-ejaan baru (*Rasm Imla'i*), kecuali sedikit benar perkataan-perkataan yang masih dicetak menurut kaedah *Rasm Uthmani* (Abdul Fatah al-Qadhi, 1999)⁶.

3.0 PERMASALAHAN KAJIAN

Pada dasarnya Akta yang sedia ada ini ditubuhkan bagi membendung masalah yang berlaku di dalam usaha penerbitan dan penyebaran mashaf di Malaysia. Namun begitu sejajar dengan peredaran masa, menjadi suatu tanda tanya sejauh manakah keberkesanan APTQ dalam memastikan keaslian mushaf al-Quran terus terkawal dan terpelihara keharmonianannya. Hal ini menjadi suatu kerisauan apabila munculnya isu di mana, terdapat 2,648 salinan al-Quran bernilai RM157,489.60 dirampas antara Januari dan April tahun ini. Malah, sejumlah 5,196 salinan Al-Quran yang mempunyai kesilapan juga dilupuskan dalam tempoh berkenaan⁷.

Bukan itu sahaja, kajian ini dilakukan bagi Mengenal pasti cabaran dan masalah dalam menguatkuasakan APTQ ini dalam memelihara kemurnian dan keaslian mushaf al-Quran. Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Seri Jamil Khir Baharom menegaskan bahawa pihak berkuasa haruslah melakukan pemantauan secara berterusan bagi memastikan aplikasi al-Quran bagi telefon pintar tidak mengandungi sebarang kesalahan. Umat Islam perlu merujuk kepada Bahagian Kawalan Penerbitan dan Teks al-Quran, Kementerian Dalam Negeri terlebih dahulu sebelum memuat turun aplikasi berkenaan⁸. Manakala Datuk Seri Dr. Ahmad Zahid Hamidi selaku Menteri Dalam Negeri menegaskan supaya melihat kembali Akta Percetakan Teks al-Quran 1986 yang diperuntukkan, bagi menguatkuasakan undangundang terhadap pihak yang menyalahgunakan ayat suci tersebut bagi tujuan tertentu⁹.

Abd Rahman (2009) menyatakan bahawa masih ramai lagi individu-individu tertentu yang masih gemar menggunakan mashaf yang tidak berpandukan Rasm Uthmanisepenuhnya atau mushaf yang mempunyai tanda-tanda yang boleh mengelirukan ketika membaca al-Quran. Beliau juga menyatakan bahawa individu-individu tersebut tidak boleh dipersalahkan sepenuhnya kerana sekiranya mereka diberi pilihan sudah tentu kebanyakan mereka memilih akan menggunakan atau membaca mashaf tersebut kerana itulah yang selalu mereka baca dan pelajari semenjak dahulu¹⁰.

Oleh itu pengkaji juga turut tertarik untuk memahami, meneliti dan mendalami tentang kekeliruan dalam memahami dua metode *Rasm Uthmani* dan *Rasm Imla'i* yang digunakan. Di mana ia menjadi penyumbang kepada kurang kefahaman tentang perbezaan antara al-

⁶ Abdul Fatah al-Qadhi. 1999. *Sejarah Kitab Al-Quran*. Terj. Ismail Mohd Hassan. Hlm. 101.

⁷ Bernama.2017. Bukan semua teks al-Quran boleh dipasarkan, [http://www.freemalaysiatoday.com/category/leisure/2017/09/06/bukan-semua-teks-al-quran-bolehdipasarkan /06 Sept](http://www.freemalaysiatoday.com/category/leisure/2017/09/06/bukan-semua-teks-al-quran-bolehdipasarkan/06%20Sept).

⁸ Arkib. 27 Ogos 2014. Utusan Melayu (M) Bhd.

⁹ Arkib. 15 April 2014. Utusan Melayu (M) Bhd.

¹⁰ Abd Rahman Abd Ghani. 2009. *Pemeliharaan Al-Quran: Kajian Di Unit Kawalan Teks Al-Quran Kementerian Keselamatan Dalam Negeri*. Tesis Ijazah Doktor Falsafah. Akademi Pengajian Islam. Universiti Malaya. Hlm. 310.

Quran yang mengguna pakai *Rasm Uthmani* dengan al-Quran *Rasm Imla'i* yang telah menimbulkan salah faham tentang kesucian dan kemukjizatan al-Quran. Suatu rumusan yang menarik diperolehi hasil penyelidikan yang dilakukan oleh Daud dan Asyraf (2013)¹¹ menyatakan bahawa *Rasm Imla'i* suatu bentuk mushaf al-Quran yang tidak wajar diterima pakai oleh masyarakat Islam di Malaysia untuk pembacaan. Seterusnya pengkaji membahaskan sejauh manakah keutamaan beramal di kalangan masyarakat Islam terhadap al-Quran yang menggunakan *Rasm Uthmani* dengan al-Quran *Rasm Imla'i* menjadi faktor kepada pengkaji untuk membuat penyelidikan ini. Akhirnya akan dapat diperjelaskan tentang perbezaan metode *Rasm Uthmani* dengan al-Quran *Rasm Imla'i*.

4.0 METODOLOGI KAJIAN

Objektif kajian ini adalah untuk mengenal pasti kawalan penerbitan dan penyebaran mushaf al-Quran di Malaysia. Instrumen pengumpulan data kajian adalah menerusi metode analisis dokumen terhadap sumber-sumber perpustakaan berkaitan. Dapatan dan perbincangan kajian dianalisis secara historikal dan deskriptif. Subjek kajian adalah dibataskan kepada tinjauan penerbitan dan penyebaran mushaf al-Quran di Malaysia. Dapatan dan perbincangan kajian difokuskan sebagaimana berikut.

5.0 DAPATAN DAN PERBINCANGAN KAJIAN

Pengajian al-Quran dalam masyarakat Islam pada awal kedatangan Islam di Malaysia adalah bermula secara lisan sahaja dan tanpa mushaf. Para pelajar mendengar dan mengikut bacaan guru secara *talaqqi* dan *mushafahah* sehingga dapat dibaca dan dihafal dengan sempurna¹². Menurut Ali Akbar (2011) sekitar tahun 1930-an syarikat penerbit Sulaiman Mar'i berpusat di Singapura dan Penang telah menerbitkan mushaf cetakan Bombay bertahun-tahun lamanya. Beberapa jenis mashaf berhuruf tebal itu digunakan oleh masyarakat Islam di Asia Tenggara, terutama hingga tahun 1970-an. Penerbitan dan penyebaran mushaf cetakan Singapura dapat dilihat dan telah ditemui di Palembang, Jakarta, Surakarta, Bali, Palu, Maluku, dan Johor. Sementara mushaf cetakan Bombay dijumpai juga di Palembang, Demak, Madura, Lombok, Bima, dan Filipina Selatan. Mushaf ini disebarkan secara meluas dan ia adalah cetakan daripada Singapura dan Bombay¹³.

Menurut Engku Alwi (1991) kebanyakan pengajian al-Quran pada zaman ini dilakukan di rumah para pendakwah atau guru al-Quran. Pengajian tersebut kemudiannya dilaksanakan dengan menggunakan *Mushaf Rasm Imla'i* atau juga dikenali sebagai Quran Majid yang dipercayai dicetak di Bombay, India. Mushaf Quran Majid ini telah dibawa oleh para

¹¹ Daud Ismail dan Asyraf Ab. Rahman. 2013. *Sejarah dan Perkembangan Mushaf Uthmani Di Malaysia*. Hlm 60

¹² Daud Ismail & Asyraf Ab. Rahman 2013. *Sejarah dan Perkembangan Mushaf Uthmani Di Malaysia*. Terengganu: Universiti Malaiysa Terengganu. Hlm. 65

¹³ Ali Akbar. 2011. Pencetakan Mushaf Al-Qur'an di Indonesia .Jurnal. Suhuf. Vol. 4, No. 2, 2011: 271 – 287

mubaligh dari India. Seterusnya ia digunapakai untuk pengajian al-Quran secara meluas di madrasah, surau, masjid dan pusat pengajian pondok.

Pandangan Engku Alwi turut diperakui oleh Dr. Khairul Anuar al-Bakri (2014)¹⁴, di mana kebanyakan mushaf yang terdapat di rumah-rumah dan masjid-masjid kalangan masyarakat Islam negara ini datangnye dari India dan Mesir. Malahan, terdapat juga kalangan mereka yang membaca al-Quran dengan menggunakan mushaf yang diperolehi ketika mengerjakan ibadat haji di tanah suci Mekah. Beliau seterusnya menjelaskan bahawa permulaan penerbitan mushaf al-Quran di Malaysia telah diasaskan oleh Salleh Nahdi dengan penubuhan Maktabah al-Mu'arif yang terletak di Pulau Pinang pada tahun 1964. Di mana tujuan asal penubuhan maktabah ini adalah untuk menerbitkan kitab-kitab agama dalam bahasa Melayu dan Arab. Setelah itu muncul syarikat penerbit Syimal yang telah menerbitkan mushaf al-Quran yang diberi nama al-Quran al-Karim pada tahun 1983. Menurut Engku Alwi (1991) penggunaan *Mushaf al-Quran Rasm Uthmani* di Malaysia mula tersebar pada awal tahun 1980-an menerusi sumbangan daripada Kerajaan Arab Saudi¹⁵ kepada kerajaan dan masyarakat Islam Malaysia. Mushaf tersebut terkenal dengan panggilan *Mushaf al-Madinah al-Nabawiyyah*.

Di Malaysia, pada 8 Februari 1984 dalam persidangan Majlis Raja-Raja Melayu kali ke-129, telah mengeluarkan satu resolusi agar peruntukan undang-undang digubal bagi maksud menangani masalah penggunaan *Mushaf al-Quran Rasm Uthmani* yang menyeleweng. Akta Pencetakan Teks al-Quran telah digubal dan akta tersebut telah diwartakan pada 15 Mei 1986. Kemudiannya diikuti pula dengan penggubalan Akta A 1023, iaitu Akta Pencetakan Teks al-Quran (Pindaan) 1998, yang diwartakan pada 1 Julai 1998. Akta tersebut mengandungi 25 seksyen yang merangkumi peruntukan pengurusan, pencetakan mushaf al-Quran, penguatkuasaan dan perkara-perkara berkaitan. Seksyen 14 Akta Pencetakan Teks al-Quran 1986 umpamanya berbunyi:

“Tiada seorang pun boleh mencetak atau menerbitkan sesuatu Teks al-Quran atau bahan al-Quran yang mengandungi apa-apa kesilapan berkenaan dengan sesuatu ayat al-Quran di dalamnya”.

Berdasarkan daripada Akta 326 tersebut, tiga unit berikut telah ditubuhkan di bawah Kementerian Dalam Negeri bagi melaksanakan tugas dan amanah yang dipertanggungjawabkan dalam memelihara dan menjaga keaslian al-Quran *Rasm Uthmani* iaitu Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan al-Quran (LPPPQ), Lajnah Tashih al-Quran (LTQ) dan Urus setia Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan al-Quran.

¹⁴ Dr. Khairul Anuar al-Bakri et.all. 2014. *Manhaj Lajnah tashih wa Dabt wa Toba' w Nasyr fi Wuzara' al-Dahiliah al-Malaziah. Nadwah Toba'ah al-Quran al-Karim wa Nasyr baina al-Waqi' wa al-Ma'mul. Mamlakah al-Arabiah al-Su'udiah: Wuzara' al-Syu'un al-Islamiah wa al-Awqaf wa Da'wah wa al-Irsyad Majma' al-Malik Fahd li Toa' al-Mushaf al-Syarif. hlm. 2123.*

¹⁵ Kerajaan Arab Saudi telah menubuhkan Kompleks Percetakan Malik Fahd yang dikenali dengan *Mujamma' al-Malik Fahd li Taba'ah al-Mushaf al-Syarif*. Percetakan Malik Fahd tersebut merupakan agensi percetakan terbesar di kalangan negara-negara Islam. Dibina di atas lot tanah seluas, kira-kira 250,000 meter persegi pada tahun 1982. Dibuka dengan rasminya pada tahun 1984. Kompleks percetakan tersebut mencetak *Mushaf al-Quran Rasm Uthmani* dengan pembiayaan Raja Malik Fahd untuk tujuan diagihkan kepada umat Islam.

a. **Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan al-Quran (LPPPQ).**

Lembaga ini ditubuhkan pada tahun 1987 dan keanggotaannya terdiri daripada kalangan mufti-mufti dan kadi besar yang mewakili setiap negeri di Malaysia.¹⁶ Antara tugas dan tanggungjawab jawatan kuasa ini, menerima, menimbang atau menolak permohonan lesen mencetak atau menerbitkan teks al-Quran, memperakui prof akhir¹⁷ teks al-Quran, dan menerima, menimbang dan memperakui permohonan mengimport teks al-Quran secara bertulis bahawa kandungan teks al-Quran adalah betul.¹⁸

Bermula dengan keanggotaan seramai 15 orang ahli, LPPPQ dipengerusi oleh Y. Bhg. Dato' Dr. Abd Hamid bin Othman selaku Ketua Pengarah Bahagian Hal Ehwal Islam (BAHAIS) ketika itu, kemudian beliau telah dilantik secara rasmi pada 8 Oktober 1987 yang dipengerusikan oleh Y. Bhg. Tan Sri Datuk Azizan Zainol Abidin selaku Ketua Setiausaha Kementerian Dalam Negeri.¹⁹ Pada tahun 2016, ketika kajian ini dilaksanakan LPPPQ di pengerusi oleh Tan Sri Dato' Seri Dr. Haji Harussani bin Zakaria dan antara ahli-ahli jawatankuasa tersebut adalah seperti berikut:

1. Dato' Haji Nooh bin Gadot (Penasihat Agama Islam Negeri Johor dan selaku Timbalan Pengerusi).
2. Dato' Haji Othman bin Mustapha (Ketua Pengarah JAKIM).
3. Dato' Setia Haji Mohd Tamyas bin Abd Wahid (Mufti Selangor).
4. Dato' Haji Mohammad Shukri bin Mohammad (Mufti Kelantan).
5. Dato' Seri Dr. Haji Abdul Rahman bin Haji Osman (Mufti Pahang).

Hasil penelitian pengkaji terdapat sebanyak 52 syarikat telah mendapat kelulusan lesen mencetak teks atau bahan al-Quran sehingga 2016 dan sebanyak 679 permohonan kelulusan prof akhir teks al-Quran sehingga 2016 telah diluluskan. Senarai ini mengandungi kelulusan prof teks al-Quran yang telah dikeluarkan oleh Bahagian Kawalan Penerbitan dan Teks Al-Quran, KDN. Prof akhir teks al-Quran terdiri daripada Ayat-ayat Quran yang dalam bentuk cd rom, telefon pintar, al-Quran dalam bentuk pen digital, Muqaddam, naskah al-Quran dan al-Quran digital.²⁰

b. **Lajnah Tashih Al-Quran (LTQ).**

Bagi membantu pelaksanaan proses semakan dan penilaian ayat-ayat al-Quran sebelum diprakerui oleh LPPPQ, Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan al-Quran (LPPPQ)

¹⁶ Abd Rahman Abd Ghani. 2009. Pemeliharaan Al-Quran: Kajian Di Unit Kawalan Teks Al-Quran Kementerian Keselamatan Dalam Negeri. Tesis Ijazah Doktor Falsafah. Akademi Pengajian Islam. Universiti Malaya. Hlm. 185.

¹⁷ iaitu cetakan percubaan yang perlu dibandingkan dengan manuskrip asal untuk penelitian kesalahan cetakan dan lain-lain. (Kamus Dewan Edisi Baru. 1991. Dewan Bahasa Dan Pustaka. Hlm. 986).

¹⁸ Kementerian Dalam Negeri Malaysia. 2012. *Panduan Rasm Uthmani*. Cet. 5. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad (PNMB). Hlm. 108.

¹⁹ Cabutan Minit Mesyuarat yang dikenali sebagai Peringatan Butir-Butir Mesyuarat Pertama Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan Teks Al-Quran 1986, Bil. 1/1987.

²⁰ [http://www.data.gov.my/data/ms_MY/dataset/senarai-permohonan-kelulusan-prof-akhir-teks-al-quran/April 29, 2016, 9:24 PM](http://www.data.gov.my/data/ms_MY/dataset/senarai-permohonan-kelulusan-prof-akhir-teks-al-quran/April%2029,%202016,%209:24%20PM).

dalam mesyuarat pertama kalinya pada 8 Oktober 1987 telah menubuhkan sebuah jawatankuasa pelaksana yang dikenali sebagai Lajnah Tashih Al-Quran (LTQ).²¹ Unit ini telah mula beroperasi pada tahun 1988.

Sebagai permulaan LTQ di anggotai oleh seramai 7 orang ahli sahaja. LPPPQ memutuskan juga dalam mesyuarat tersebut, penambahan ahli jawatankuasa LTQ boleh ditambah keahliannya mengikut keperluan semasa. Di mana mereka yang dilantik adalah pakar dalam bidang al-Quran yang terdiri daripada pelbagai sektor ketika itu. Senarai keanggotaan ahli jawatankuasa pertama adalah seperti berikut:

1. Sheikh Sallehuddin bin Omar (Pengetua Maahad Tahfiz Al-Quran Wal-Qiraat, JPM).
2. Sheikh Ismail bin Mohamed (Pengetua Maahad Tahfiz, Kuala Terengganu, Terengganu).
3. Sheikh Mehsin bin Haji Ahmad (Pensyarah Bahagian Al-Quran, UIA. Jalan Universiti, Petaling Jaya).
4. Sheikh Ahmad Badawi bin Abdullah (Pensyarah Jabatan Al-Quran dan As-Sunah, UKM. Bangi, Selangor).
5. Ustaz Zainal Abidin bin Haji Ahmad (Guru Sekolah Menengah Kebangsaan Agama Tok Jering, K. Terengganu).
6. Sheikh Zaharuddin bin Haji Ahmad (Pensyarah Maahad Tahfiz Al-Quran Wal-Qiraat, JPM).
7. Sheikh Abdullah Bukhari bin Abdul Rahman (Wakil Pulau Pinang).

Seramai 35 orang telah dilantik menganggotai LTQ ini. Satu piawaian telah ditetapkan dalam penyemakan al-Quran supaya ia lebih berkualiti, tepat serta lebih dipertanggungjawabkan, di samping menyelaraskan standard penyemakan di kalangan ahli-ahli Lajnah Tashih Al-Quran.²² Perlantikan keahlian LTQ ini adalah secara kontrak selama 2 tahun seperti pada tahun 2015 hingga 2016, LTQ dipengerusikan oleh Tn. Haji Azhari bin Othman dan pada 2017 hingga 2018 Dato' Sallehudin b. Omar telah dilantik sebagai pengerusi LTQ. Antara senarai ahli-ahli jawatankuasa terkini adalah seperti berikut:

1. Tn. Haji Azhari bin Othman
2. Dr. Khairul Anuar b. Mohammad
3. Kamarudin b. Komeng
4. Dr. Sedek b Ariffin
5. Mohd Rahimi bin Ibrahim
6. Zulhazmi b Zakaria
7. Dato' Syeikh Roslan bin Hj. Abd. Halim
8. Mohamed Tahir bin Abd. Manap
9. Kadri bin Abdul Hamid
10. Ab Malek bin Ab Manaf

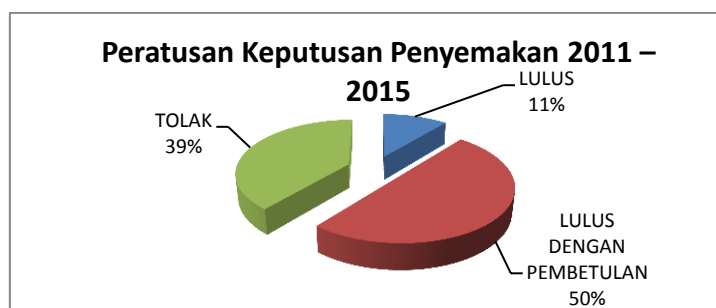
²¹ Cabutan Minit Mesyuarat Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan Teks Al-Quran 1986, Bil. 2/1988. hlm. 6. Bertarikh 14 Januari 1988.

²² Kementerian Dalam Negeri Malaysia. 2012. *Panduan Rasm Uthmani*. Cet. 5. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad (PNMB). Hlm. 108.

Berdasarkan pemerhatian dan penelitian pengkaji, didapati ahli Lajnah Tashih Al-Quran sependapat dengan pandangan *jumhur ulama* yang mewajibkan penulisan al-Quran hendaklah menggunakan metode *Rasm Uthmani*,²³ di mana pendapat tersebut telah disepakati oleh kebanyakan *ulama' salaf* dan *khalaf*. Di samping menjadikan *Mushaf Rasm Uthmani*, terbitan *Mujamma' al-Malik Fahad Lithiba'ati al-Mushaf al-Syarif* sebagai sumber rujukan utama dan pegangan kepada ahli-ahli Lajnah Tashih Al-Quran, KDN. Seterusnya ahli-ahli Lajnah Tashih Al-Quran juga, mengambil pendirian untuk menerima pandangan dan pendapat *jumhur ulama'* dalam pengamalan kaedah *Dabt* (penandaan) dan kaedah *fasilah* (pemisah) yang terdapat seperti mushaf al-Quran terbitan KDN.

Berdasarkan kajian yang dibuat oleh Unit Pengurusan Al-Quran, KDN dari 2011 hingga 2015 mendapati purata permohonan prof akhir yang telah disemak oleh ahli Lajnah hanya 11 peratus sahaja yang diterima oleh Lembaga dan sebanyak 50 peratus diterima dengan pembetulan. Manakala 39 peratus ditolak kerana mengandungi kesalahan yang amat ketara seperti jadual dibawah.²⁴

Jadual 1 : Keputusan Penyemakan

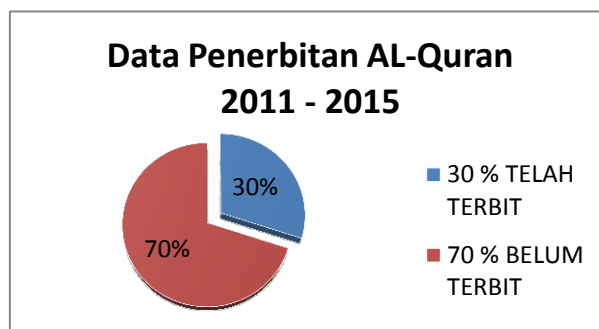

Berdasarkan kajian Unit Pengurusan Al-Quran, KDN juga dalam tempoh dari 2011 hingga 2015 didapati sebanyak hanya 30 peratus sahaja Teks Al-Quran telah diterbitkan dan 70 peratus masih belum diterbitkan seperti jadual di bawah.

²³ Kementerian Dalam Negeri Malaysia. 2012. *Panduan Rasm Uthmani*. . Cet. 5. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad (PNMB). Hlm. 112

²⁴ Pembentangan Kertas Cadangan 3. Memperkemas Prosuder Permohonan Perakuan Betul Prof Akhir Teks Al-Quran. Mesyuarat LPPQ. Bil.85/1.2016. Hlm. 2

Jadual 2 : Penerbitan Al-Quran

c. Urusetia Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan al-Quran.

Bagi melaksanakan tanggungjawab pengurusan al-Quran, di bawah Unit Kawalan Al-Quran (UKQ) ditubuhkan pada tahun 1987. Urusetia LPPPQ mempunyai bidang kuasa dalam pentadbiran dan pengurusan Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan Teks al-Quran berbanding undang-undang yang diperuntukkan. Misi dan objektif unit ini adalah memelihara kesejahteraan rakyat melalui pengawalseliaan dan penguatkuasaan terhadap bahan-bahan penerbitan, teks al-Quran dan hadis dan mengawal selia dan menguatkuasakan aktiviti percetakan dan pengedaran bahan-bahan penerbit serta memastikan kesahihan dan mencegah penyelewengan teks dan bahan al-Quran dan hadis.

Kementerian Dalam Negeri Malaysia (KDN, 1996) telah menubuhkan cawangan di setiap negeri bagi memastikan operasi berjalan lancar sehingga masalah tersebut mampu ditangani segera iaitu, di Caw. Kedah/Pelis, Caw. P.Pinang, Caw. Perak, Caw. Selangor, Caw. Negeri Sembilan/Melaka, Caw. Johor, Caw. Pahang, Caw. Terengganu, Caw. Kelantan, Caw. Sabah dan Caw. Serawak.²⁵

Dengan adanya peruntukan undang-undang dan penubuhan badan-badan tersebut, kegiatan mengimport, mencetak dan seterusnya menjual mushaf terlarang dapat dibendung. Hanya *Mushaf al-Quran Rasm Uthmani* sahaja²⁶ telah diperakui untuk sebarang bentuk cetakan dan penerbitan. Mushaf-mushaf yang akan dicetak atau diimport untuk komersial dikehendaki dikemukakan kepada Lajnah Tashih al-Quran untuk penyemakan dan mendapat kelulusan Lembaga Pengawalan dan Pelesenan Pencetakan al-Quran. Bagi agensi, syarikat atau individu yang gagal berbuat demikian, boleh diambil tindakan mahkamah dan dikenakan hukuman sewajarnya. Melalui usaha-usaha yang dijalankan ini, keaslian *Mushaf al-Quran Rasm Uthmani* dapat dipelihara. Seterusnya budaya menggunakan *Mushaf al-Quran Rasm Uthmani* dalam kalangan masyarakat Islam negara ini dapat dijana dan dipertingkatkan.

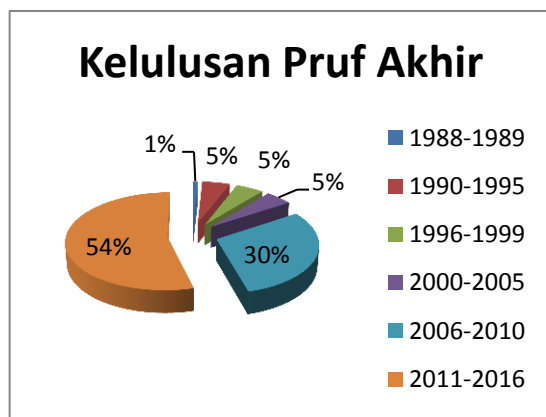
²⁵ http://www.moha.gov.my/images/maklumat_bahagian/PQ/Carta_Organisasi_PQ_OGOS_2016.pdf

²⁶ Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan bagi Hal Ehwal Islam kali ke 24 yang bersidang pada 5 dan 6 Jun 1989 telah memutuskan bahawa "Adalah haram ditulis atau digunakan mana-mana bahagian daripada al-Quran dengan tulisan yang bukan huruf Arab atau bukan sistem tulisan al-Quran".

d. Senarai Kelulusan Teks Al-Quran Di Malaysia

Bagi melaksanakan tanggungjawab memelihara keaslian *Mushaf Rasm Uthmani* di Malaysia, pewartaan Akta Pencetakan Teks al-Quran 1986 disusuli dengan penubuhan LPPPQ tahun 1987 dan Lajnah Tashih al-Quran pada tahun 1988, Bahagian Kawalan Penerbitan dan Teks Al-Quran, KDN telah meluluskan sebanyak 679 permohonan kelulusan prof akhir teks al-Quran bermula daripada tahun 1988 sehingga 2016. Kelulusan prof akhir teks al-Quran terdiri daripada ayat-ayat Quran dalam pelbagai bentuk seperti manuskrip al-Quran, CD ROM, telefon pintar, al-Quran dalam bentuk pen digital, muqaddam dan al-Quran digital.²⁷

Jadual 3: Kelulusan Prof Akhir

• Petunjuk

Tahun Kelulusan	Jumlah Kelulusan	Peratus
1988-1989	6	0.88
1990-1995	34	5.01
1996-1999	34	5.01
2000-2005	33	4.86
2006-2010	204	30.04
2011-2016	368	54.20
Jumlah	679	100

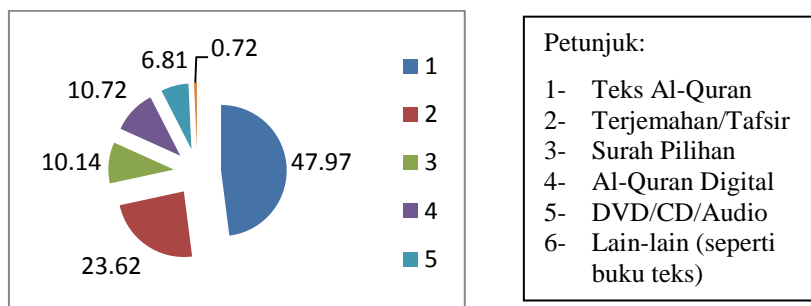
Jadual 3 di atas menunjukkan peratusan kelulusan prof akhir al-Quran pelbagai bentuk dan jenis yang telah dikeluarkan oleh KDN daripada 1988 sehingga 2016. Berdasarkan jumlah keseluruhan iaitu sebanyak 679 kelulusan, pada tahun-tahun 1990-1995, 1996-1999 dan 2000-2005 kelulusan yang dikeluarkan oleh KDN agak stawa dan tiada banyak perubahan iaitu antara 4.86 peratus hingga 5.01 dalam tempoh 5 tahun. Manakala 1988-1989 kelulusan hanya dikeluarkan sebanyak 6 kelulusan atau 0.88 peratus bagi tempoh 2 tahun sahaja.

Namun amat menarik pada tahun-tahun 2006 dan berikutnya, didapati kelulusan yang telah dikeluarkan pada tahun 2006-2010 dan 2011-2016 amat meningkat hampir 6 atau lebih kali ganda berbanding pada tahun 2000-2005 sebelumnya. Berdasarkan penelitian pengkaji, terdapat kemungkinan peningkatan ini atas dorongan minat dan keupayaan serta inovasi teknologi terkini menarik sesebuah syarikat untuk menerbit dan mencetak al-Quran. Di samping keperluan masyarakat Islam yang bertambah dan pihak syarikat penerbit atau pencetak memahami prosuder yang telah ditetapkan oleh pihak KDN.

²⁷ Maklumat dan data ini telah disahkan dan diperakui oleh En. Mursyidi bin Abdul Hamid, iaitu Penolong Pegawai Setiausaha Bahagian (PPSU), Bahagian Penerbitan Teks Al-Quran (PQ), KDN.

e. Bentuk Dan Jenis Mushaf Al-Quran Yang Mendapat Kelulusan.

Berdasarkan jadual 4 di bawah, taburan kelulusan prof akhir teks al-Quran daripada 1988 sehingga 2016 iaitu sebanyak 679 telah mendapat kelulusan. Dalam jadual tersebut menunjukkan bahawa kelulusan untuk menerbitkan jenis teks al-Quran adalah sebanyak 321 kelulusan iaitu sebanyak 47.97 peratus kelulusan yang telah dikeluarkan oleh KDN berbanding dengan kelulusan jenis-jenis lain seperti jenis al-Quran digital 74 kelulusan iaitu 10.72 peratus, jenis terjemahan/tafsir sebanyak 162 kelulusan iaitu 23.62 peratus, jenis al-Quran bentuk dvd/cd/audio sebanyak 47 kelulusan iaitu 6.81 peratus, jenis surah-surah pilihan sebanyak 70 kelulusan iaitu 10.14 peratus dan jenis lain-lain (seperti buku teks) sebanyak 5 kelulusan iaitu 0.72 peratus.

Jadual 4: Kelulusan Prof Akhir Teks al-Quran

Mutakhir ini pelbagai bentuk dan jenis mushaf al-Quran yang telah mendapat kelulusan daripada KDN, antaranya adalah seperti berikut:-

Bil	Nama & Jenis Mushaf	Syarikat Penerbit	Kelulusan
1	Al-Quran Al-Karim (Dgn Panduan Wakaf & Ibtida') Saiz:21.4cm x 29.2cm. 30 Juzuk	Telaga Biru Sdn Bhd No.28, Jalan Tembaga SD 5/2A Sri Damansara Industrial Park 52200 Kuala Lumpur	KDN.PQ.600-6/18/ 1.2/ QA /689/16/2 2016
2	Al-Quran Al-Karim (Tajwid Berwarna) Saiz: 17cm x 24cm 30 Juzuk	Dewan Bahasa Dan Pustaka Aras 10, Jabatan Penerbitan Menara DBP Jalan Dewan Bahasa 50640 Kuala Lumpur	KDN.PQ.600-6/18/ 1.2/QA /703/30/ 2016
3	Pen Digital Bacaan Sheikh Ayoub	Cold Touch Sdn Bhd. Jalan Permata 6, 53300 Kuala Lumpur	KDN:PQ/Q.1001/2.2/QC /584/53/ 2014
4	Pen Al-Quran Berkod dan Audio dengan bacaan Sheikh Abdul Baset	Usrah Cetak Sdn. Bhd. No.7, Jalan 2, Kaw. Perindustrian LEKAS 18, 43500 Semenyih, Selangor	KDN:PQ/Q.1001/2.2/QC /560/29/2014
5	Tafsir Al-Quran Al-Karim (Tafsir Pedoman Muttaqin) Saiz: 21cm x 30cm	Bahagian Penerbitan JAKIM, Aras 4 Blok D9, Kompleks D Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan 62519 Putrajaya	KDN:PQ/Q.1001/ 1.2/QA /579/48/2014

f. Senarai Syarikat Penerbit/Pencetak yang Mendapat Kelulusan Dari KDN.

Dalam penerbitan dan pencetakan al-Quran, Bahagian Kawalan Penerbitan dan Teks Al-Quran, KDN bertanggungjawab dalam memberikan kelulusan berdasarkan peruntukan di bawah Seksyen 5(1) yang bebunyi:-

“Tiada seorang pun boleh mencetak atau membantu dalam pencetakan, atau menerbitkan atau membantu dalam penerbitan, sesuatu teks Al-Qur’an tanpa suatu lesen yang dikeluarkan oleh Lembaga, dan Lembaga boleh, menurut budi bicara mutlaknya, memberikan lesen itu, enggan memberikan lesen itu, atau membatalkan lesen itu, atau memberikan lesen itu tertakluk kepada syarat yang diendorskan pada lesen itu”.

Di mana larangan mana-mana individu atau syarikat penerbit/pencetak mencetak atau menerbitkan sesuatu Teks al-Quran atau bahan al-Quran tanpa kelulusan daripada KDN. Bermula daripada tahun 1988 sehingga 2016 KDN telah meluluskan sebanyak 52 lesen mencetak teks al-Quran kepada syarikat penerbit/pencetak. Antara syarikat-syarikat²⁸ awal mendapat kelulusan mencetak atau menerbitkan al-Quran atau bahan al-Quran adalah:-

Bil	Nama &Alamat Syarikat	No. Siri Kelulusan	Tarikh Lulus	No. Lesen
1	Syarikat Percetakan An-Nahdi H 309, Jalan Perak 10150 Pulau Pinang	KDN.Q.913/(1)	6/1/1988	1
2	Syarikat Percetakan Al-Maa'rif Press, C-173, Jalan Sungai Pinang 10150 Pulau Pinang	KDN.Q.913(2)	6/1/1988	2
3	Percetakan Semasa Adn. Bhd. Lot No. 1277, Seksyen 66, Jalan Kemajuan 93714 Kuching, Sarawak	KDN.Q.03/642/11	6/15/1991	3
4	Syarikat S Abdul Majeed 2210 Malayan Mansion, Jalan Masjid India 50100 Kuala Lumpur	KDN.Q.03/642/11	6/1/1991	4
5	Poligraphic Press Sdn. Bhd. Lot Jalan 1 Kaw. Perusahaan Jaras, Jalan Balakong 43200 Kuala Lumpur	KDN.Q.03/642/11	10/1/1991	5

Manakala syarikat-syarikat penerbit/pencetak telah mendapat kelulusan mencetak atau menerbitkan al-Quran mutakhir ini. Antaranya adalah:-

Bil	Nama &Alamat Syarikat	No. Siri Kelulusan	Tarikh Lulus	No. Lesen
1	Syarikat Percetakan Yayasan Islam Terengganu Lot SK 53, Kaw. Perindustrian Gong Badak 21300 Kuala Terengganu	KDN.Q(S)03/642/2 /1.3/3/93	5/12/1993	10
2	Syarikat Percetakan Nasioanl Malaysia Berhad, Jalan Chan Sow Lin, 50554 Kuala Lumpur,	KDN.Q(S)03/642/2 /1.3/1/98	12/9/1998	30
3	Darul Fikir Sdn. Bhd. No. 41, Jalan PBS	KKDN(S):PQ/Q.10	4/21/2009	41

²⁸ Sumber:http://www.data.gov.my/data/ms_MY/dataset/senarai-kelulusan-syarikat-mendapat-lesen-mencetak-teks-al-quran/resource/bc495f2c-3040-4d2b-8d684e5cbbb6d010/ 2017/2/20 _11:35am.

	14/2, Taman Perindustrian bukit Serdang, 43300 Seri Kembangan, Selangor	01-63/1.3/1/20089		
4	Media Digital Printing Sdn. Bhd. No.12, Jalan 34/10A Taman Perindustrian IKS 68100 Batu Caves, Selangor	KDN(S):PQ/Q.100 1-5/1/1.3/1/2011	10/14/2011	44

6.0 KESIMPULAN

Kewujudan komuniti yang beragama Islam, secara langsung atau tidak langsung menjadi petunjuk kepada keperluan penerbitan mushaf al-Quran sama ada melalui penerbitan secara traditional atau melalui percetakan moden. Oleh itu sejarah perkembangan dan penyebaran agama Islam membawa petunjuk kepada perkembangan penerbitan mushaf al-Quran di Alam Melayu. Lebih-lebih lagi di negara yang sering dikaitkan dengan komuniti Islam dan sumber penerbitan dan penyebaran mushaf al-Quran seperti di Indonesia dan Malaysia.

Namun terdapat perbezaan panduan dan standard yang diamalkan serta pandangan LPQ Indonesia dan LTQ Malaysia agak ketara, di mana LPQ mempunyai pandangan yang sederhana iaitu merujuk kepada pandangan 'Izzuddin Abdul Salam, dan tidak menggunakan kaedah penandaan Amru al-Dani dan Abu Daud. Ia dapat dikenalpasti dengan penelitian penggunaan tiga standard LPQ Indonesia iaitu Quran Bombay (*Rasm Uthmani*), Quran Bahriyyah (*Rasm Imlai*) dan Quran Braille.²⁹ Berbeza LTQ di Malaysia yang sependapat dengan pandangan *jumhur ulama* yang disepakati oleh kebanyakan *ulama' salaf* dan *khalaf*. Di samping menjadikan *Mushaf Rasm Uthmani*, terbitan *Mujamma' al-Malik Fahad* sebagai sumber rujukan utama. Di samping mengambil pendirian untuk menerima pandangan dan pendapat *jumhur ulama'* dalam pengamalan kaedah *dabt* (penandaan) dan kaedah *fasilah* (pemisah), dan ini dapat dikenalpasti seperti mushaf al-Quran yang diterbitkan oleh KDN.

²⁹ Mushaf al-Quran telah diperbanyakkan salinannya oleh penulis-penulis khat tempatan. Tradisi penyalinan mushaf al-Quran di Alam Melayu berlangsung hingga pertengahan atau akhir abad ke-19. Setelah teknologi semakin berkembang, barulah ianya dicetak dengan menggunakan mesin percetakan. Tradisi penyalinan manuskrip al-Quran berlaku secara meluas sehingga kita masih boleh mendapatinya pada hari ini di beberapa pusat simpanan seperti di Sumatera, Jawa, Kalimantan, Patani, Sulawesi, kepulauan Maluku, Malaysia, Brunei dan sebagainya.